

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1631/2021
17.06.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Милован Лалић и Новица Лалић, адвокати из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4148/20 од 29.10.2020. године, у седници одржаној 17.06.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4148/20 од 29.10.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 9001/17 од 11.02.2020. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе исплати 3.000.000,00 динара, са законском затезном каматом од 11.02.2020. године до исплате. Ставом другим изреке, делимично је усвојен захтев тужиоца и обавезана је тужена да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – материјалне штете на име изгубљене зараде за време издржавања казне лишења слободе исплати 699.090,00 динара са законском затезном каматом почев од 11.02.2020. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је, као неоснован захтев тужиоца којим је тражио исплату законске затезне камате на досуђени износ од 699.090,00 динара од 01.08.2019. године до 10.02.2020. године. Ставом четвртим изреке, одбијен је, као неоснован захтев тужиоца у делу којим је тражио да се обавезе тужена да му на име рехабилитационог обештећења накнаде материјалне штете исплати и то: на име разлике у плати износ од 1.666.512,00 динара са законском затезном каматом од 01.08.2019. године до исплате, на име разлике у пензији износ од 6.945.556,20 динара са законском затезном каматом од 01.06.2019. године до исплате и по основу разлике у пензији за убудуће почев од 01.06.2019. године 18.670,85 динара месечно до последњег дана у месецу за претходни месец. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова поступка плати 297.591,00 динар.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 4148/20 од 29.10.2020. године, ставом првим изреке, одбијене су, као неосноване жалбе странака и потврђена првостепена пресуда у ставу другом и ставу четвртом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке, тако што је обавезана тужена да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе, исплати 1.200.000,00 динара, са законском затезном каматом од 11.02.2020. године до исплате, док је у преосталом делу захтев којим је тражио да се обавезе тужена да му исплати износ од још 1.800.000,00 динара, са каматом од 11.02.2020. године до исплате одбијен, као неоснован. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу петом изреке првостепене пресуде, тако што је обавезана тужена да тужиоцу на име трошкова поступка плати 231.340,00 динара. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да туженој на име трошкова другостепеног поступка плати 22.500,00 динара. Ставом петим изреке, одбијен је, као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињечног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11,.. 18/20) и утврдио да ревизија тужиоца није основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју овај суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био лишен слободе у периоду од 05.06.1980. године до 10.06.1980. године и у периоду од 20.10.1981. године до 30.07.1982. године, укупно 290 дана, јер је био осуђен за кривично дело непријатељске пропаганде из члана 133. Кривичног закона СФРЈ. Решењем Вишег суда у Београду Рех 228/15 од 05.04.2016. године, усвојен је захтев тужиоца за рехабилитацију и утврђено да су ништаве пресуде Војног суда у Сарајеву К 117/80 од 10.06.1980. године и пресуда Војног суда К 191/81 од 25.06.1981. године, као и да се рехабилитовано лице тужилац, сматра неосуђиваним лицем. Тужилац је по занимању дипломирани правник са положеним правосудним испитом. Решењем Завода за социјано осигурање војних осигураника од 16.06.1988. године тужиоцу је признато право на превремену старосну пензију, као заставнику прве класе. Оценом налаза и мишљења судског вештака економско финансијске струке утврђена је висина изгубљене зараде тужиоца за време док је тужилац био лишен слободе. За време лишења слободе тужилац није имао непријатности од других затвореника, нити од запослених, било му је понуђено да ради у Војном правобранилаштву, што је он прихватио, тако да је све време док је био лишен слободе радио у Војном правобранилаштву, у својој струци, с обзиром да је по занимању правник, осим месец дана, када је радио у персоналном. Рад му није био плаћен, а радно време му је било од 08,00 до 13,00 часова, и то му је одговарало, јер је волео свој посао и брже му је пролазило време. Тужилац је пуштен из затвора у јулу 1982. године, а од начелника правобранилаштва Нишке армије добио је изузетно добру препоруку о својој

стручности и понашању у раду, која препорука му је помогла када се вратио у Сарајево, да буде враћен на исто радно место на коме је радио пре лишења слободе. Док се водио поступак, за време издржавања казне, као и после издржавања казне, тужилац се осећао осрамоћено. За време док је био у затвору његова супруга и двоје деце су били у Сарајеву, син је имао 17 година, а ћерка 11 година. Због финансијске ситуације супруга му је била само једном у посети. За време лишења слободе био је ускраћен за љубав према деци и породици и забринут за себе и њих. Док је био у затвору постављена му је дијагноза дијабетес, због чега му је као терапија преписан инсулин. Услови у затвору су били лоши, у просторијама није било дневног светла, купатило је било заједничко и налазило се у касарни поред, а купање је било дозвољено два пута седмично. Тужилац није напредовао у служби, иако је имао три заустопне оцене „нарочито се истиче“ и пензионисан је као заставник прве класе.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања правилно су закључили нижестепени судови да тужилац има право на рехабилитационо обештећење и да је тужена у обавези да тужиоцу накнади нематеријалну штету и материјалну штету на име изгубљене зараде за време док је тужилац био лишен слободе, а да тужилац нема право на накнаду материјалне штете на име разлике у плати и пензији, правилном применом материјалног права.

Тужилац је рехабилитовано лице коме на основу члана 3. став 2. у вези става 1. и члана 1. став 1, члана 26. став 1. и 3. и члана 30. став 3. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ број 92/2011) припада право на рехабилитационо обештећење за нематеријалну и материјалну штету насталу услед неоснованог лишења слободе из политичких и идеолошких разлога. Према одредби члана 26. став 1. и 3. наведеног Закона рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слободе, као и право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са Законом којим се уређују облигациони односи.

Видови правно признате нематеријалне штете и услови и критеријуми за досуђивање правичне новчане накнаде прописани су чланом 200. Закона о облигационним односима. Одредба члана 200. став 2. Закона о облигационним односима обавезује суд да приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погудује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

По оцени Врховног касационог суда правилно је другостепени суд одмерио висину накнаде нематеријалне штете тужиоцу настале услед неоснованог лишења слободе из политичких и идеолошких разлога у висини од 1.200.000,00 динара, правилно ценећи све околности случаја, односно да је тужилац био лишен слободе 290 дана, да је све време радио у Војном правобранилаштву, осим месец дана када је радио у персоналном, да је радио у својој струци, да се осећао осрамоћено, да је за време лишења слободе био ускраћен за љубав према деци и породици и забринут за себе и своју породицу, при томе имајући у виду и последице које су на психичко здравље тужиоца оставили услови боравка у притвору и на издржавању казне. Стога су неосновани наводи ревизије да је накнада тужиоцу на име овог вида нематеријалне штете прениско одмерена, јер је другостепени суд приликом одмеравања накнаде на име овог вида нематеријалне штете узео у обзир значај повређеног добра и циљ коме

накнада служи, а обавезивањем тужене да на име овог вида нематеријалне штете тужиоцу плати већи износ не би било у складу са сврхом која се остварује правичном новчаном накнадом.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право када су одбили, као неоснован захтев тужиоца за накнаду материјалне штете на име разлике у плати и пензији, правилном применом материјалног права, са којих разлога се неосновано ревизијом тужиоца побија одлука о одбијању његовог захтева за накнаду ових видова материјалне штете. Приликом одлучивања о овом делу захтева у погледу основа и услова за досуђивање тражене накнаде материјалне штете нижестепени судови су правилно применили члан 26. став 1. Закона о рехабилитацији и члан 155, 185. и 189. Закона о облигационним односима. Наиме, правилан је закључак нижестепених судова да тужилац нема право на накнаду ових видова материјалне штете, с обзиром да је тужилац враћен на исто радно место на коме је радио и пре неоснованог лишења слободе и враћена му је пуна плата, а евентуално напредовање у служби представљало би будућу неизвесну чињеницу, која не може бити основ за обавезивање тужене да тужиоцу плати разлику између плате и пензије које је примао и плате и пензије коју би остварио да је напредовао у служби.

Врховни касациони суд је ценио и остале наводе ревизије и нашао да су исти без утицаја на другачију одлуку.

Са напред наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић